

Мировська Анна Всеволодівна,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Конончук Анна Олегівна,

здобувач вищої освіти ступеня магістра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ІНСЦЕНУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Проблеми протидії розслідуванню та їх нейтралізація були і залишаються одним із пріоритетних напрямків наукових досліджень.

Протидія розслідуванню являє собою протиправну діяльність зацікавлених у результаті кримінального провадження осіб, яка виражається в діях, безпосередньо спрямованих на приховування злочину (знищення або зміна слідів злочину та інформації щодо особи, яка його вчинила, різні роду інсценування злочинів та ін.), а також на ухилення від відповідальності за вчинене діяння.

Інсценування злочинів являє собою один із різновидів протидії правоохоронним органам у боротьбі зі злочинністю. У сучасних умовах науково-практичну зацікавленість викликають питання, пов'язані не лише з пізнавальною сутністю інсценування, але і питання за допомогою яких формується криміналістичний та психологічний аспект сутності даного явища.

Проблема дослідження закономірностей виявлення інсценувань, а також ознак, які вказують на можливі інсценування є достатньо актуальною, оскільки має суттєве практичне значення та залишається недостатньо науково розробленою відповідно до сучасних умов [6, с. 46].

Інсценування, тобто створення на місці події зацікавленою особою (особами) обстановки, що не відповідає події, яка в дійсності мала місце, є саме тим негативним чинником /обставиною/, який гальмує процес досудового розслідування, подовжуючи строки розслідування та ускладнюючи роботу слідчих, спрямовану як на розкриття злочинів так і на встановлення об'єктивної істини, а у деяких випадках призводить до судової помилки.

Як і будь-яка діяльність, інсценування кримінального правопорушення, складається із певних стадій (етапів) його вчинення.

Першим етапом інсценування є – уявлення суб'єктом інсценування обстановки, яку він бажає створити, тобто формування у свідомості елементів за допомогою яких можливо замаскувати вчинений злочин. Другою стадією або етапом є безпосередня реалізація уявного плану шляхом інсценування та підготовки аргументації, яка пояснює встановленні слідчим факти, а також як і будь-який інший вид поведінки особи, відображається на матеріальних об'єктах живої та неживої природи та в пам'яті людей.

Враховуючи викладене, інформація про інсценування може бути отримана у результаті дослідження місця події, виявлених при цьому об'єктів, а також на підставі оперативно-слідчої роботи з людьми-носіями криміналістично-значущої інформації [4, с. 142]. Отримана в рамках таких досліджень інформація, в свою чергу, утворює певне коло ознак, наявність яких відрізняє типову подію злочину від інсценованої події [1, с. 66].

У криміналістиці виділяють такі групи контрверсійних ознак інсценування як: розміщення реальних ознак на такому місці де при здійсненні ймовірної дії вони з'явитися не могли; наявність ознак, які передбачені версією дії, але виникнути внаслідок такої дії не могли; наявність негативних обставин [2, с. 507].

Важливе значення для виявлення інсценувань відіграє збір даних, аналіз слідової картини на місці вчинення злочину та узагальнення показань осіб, які є учасниками кримінального провадження. Таким чином з метою виявлення ознак інсценування та їх викриття необхідно встановити: обставини події, у зв'язку з якими здійснено інсценування; учасників інсценування та роль кожного з них; обставини підготовки й здійснення інсценування; наслідки інсценування, а сама інформація про ознаки інсценування використовується з метою створення повної та об'єктивної картини вчинення злочину, а також для підвищення ефективності розслідування, оптимізації витрати сил для перевірки висунутих версій.

Безперечною умовою забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування виступає саме вміння виокремити ознаки, які вказуватимуть на подію злочину, яка в дійсності мала місце [5, с. 141].

Таким чином, протидія розслідуванню у формі інсценування злочину є суттєвою перешкодою ефективній діяльності органів поліції, оскільки впливає на процес розслідування, ускладнюючи отримання даних, необхідних для розкриття злочину, а також для встановлення істини у кримінальному провадженні [3, с.185].

Тому всебічне вивчення феномену сучасної протидії як складового елементу протистояння злочинності та суспільства надасть змогу для розробки та впровадження дієвих заходів, спрямованих на подолання цих негативних факторів.

Список використаних джерел

1. Корухов Ю. Г. Криминалистическая диагностика при расследовании преступлений: науч.-практ. пособ. Москва, 1998. 288 с.
2. Криміналістика: підручник. / [В.В. Пясковський, Ю.М.Чорноус, А.В.Іщенко та ін.] Київ, 2015. 704 с.
3. Мировська А.В., Блах О.Г. Механізм виявлення ознак інсценування злочинів. Актуальні питання експертно-криміналістичного забезпечення правоохоронної діяльності: матеріали конференції (Київ, 25 лист. 2016 р.). Київ, 2016. С. 184–186.
4. Образцов В.А. Криминалистическая психология: учебн. пособ. Москва, 2002. 448 с.
5. Саковський А.А. Поняття інсценувань злочинів, учинених організованими злочинними групами. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика. 2011. № 25. С. 137–143.
6. Саковський А.А. Проблеми розслідування інсценувань злочинів, учинених організованими злочинними групами. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2012. № 27. С. 43–50.